HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șaptea)

23 ianuarie 2025*

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Contracte de credit pentru consumatori – Directiva 2008/48/CE – Cerințe privind informațiile care trebuie menționate într-un astfel de contract de credit – Obligația de informare – Durata contractului – Dobânda anuală efectivă (DAE) – Ipoteze utilizate pentru calcularea DAE”

În cauza C-677/23,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Krajský súd v Prešove (Curtea Regională din Prešov, Slovacia), prin decizia din 12 octombrie 2023, primită de Curte la 14 noiembrie 2023, în procedura

A. B.,

F. B.

împotriva

Slovenská sporiteľňa a.s.,

CURTEA (Camera a șaptea),

compusă din domnul F. Biltgen, președintele Camerei întâi, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a șaptea, doamna M. L. Arastey Sahún (raportoare), președinta Camerei a cincea, și domnul J. Passer, judecător,

avocat general: domnul A. M. Collins,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru A. B. și F. B., de I. Šafranko, advokát;

– pentru Slovenská sporiteľňa, a.s., de M. Dubovský, advokát;

– pentru guvernul slovac, de E. V. Larišová, în calitate de agent;

* Limba de procedură: slovaca.

– pentru Comisia Europeană, de P. Ondrůšek și A. Tokár, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Directivei 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului („Directiva privind practicile comerciale neloiale”) (JO 2005, L 149, p. 22, Ediție specială, 15/vol. 14, p. 260), precum și a Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului (JO 2008, L 133, p. 66, rectificare în JO 2009, L 207, p. 14, JO 2010, L 199, p. 40, și JO 2011, L 234, p. 46), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2011/90/UE a Comisiei din 14 noiembrie 2011 (JO 2011, L 296, p. 35) (denumită în continuare „Directiva 2008/48”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între A. B. și F. B., doi consumatori, pe de o parte, și Slovenská sporiteľňa a.s., o bancă, pe de altă parte, în legătură cu o cerere având ca obiect constatarea nulității anumitor clauze ale unui contract de credit (denumit în continuare „contractul în discuție în litigiul principal”) și declararea faptului că creditul în cauză este scutit de dobânzi și de comisioane.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2005/29

3 Articolul 3 din Directiva 2005/29, intitulat „Domeniul de aplicare”, prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă se aplică practicilor comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori definite la articolul 5 înainte, în timpul și după o tranzacție comercială în legătură cu un produs.”

Directiva 2008/48

4 Considerentul (31) al Directivei 2008/48 enunță:

„Pentru a-i permite consumatorului să își cunoască drepturile și obligațiile care îi revin în temeiul contractului de credit, acesta din urmă ar trebui să cuprindă toate informațiile necesare într-un mod clar și concis.”

5 Articolul 5 din această directivă, intitulat „Informații precontractuale”, prevede la alineatul (1):

„Cu o perioadă rezonabilă de timp înainte ca un consumator să încheie un contract de credit sau să accepte o ofertă, creditorul și, unde este cazul, intermediarul de credit furnizează consumatorului, pe baza termenilor și a condițiilor de creditare oferite de către creditor, precum și, dacă este cazul, a preferințelor exprimate și a informațiilor furnizate de către consumator, informațiile necesare care să îi permită consumatorului să compare mai multe oferte pentru a putea lua o decizie informată cu privire la eventuala încheiere a unui contract de credit. […]

Aceste informații menționează:

[…]

(g) dobânda anuală efectivă și valoarea totală plătibilă de către consumator, ilustrate prin intermediul unui exemplu reprezentativ care menționează toate ipotezele folosite pentru calculul ratei respective; în cazul în care consumatorul a informat creditorul în legătură cu una sau mai multe componente ale creditului preferat, precum durata contractului de credit și valoarea totală a creditului, creditorul trebuie să ia în considerare aceste componente; în cazul în care un contract de credit prevede modalități de tragere diferite, cu costuri diferite sau cu rate ale dobânzii aferente creditului diferite, și creditorul folosește ipoteza din anexa I partea II litera (b), acesta trebuie să indice faptul că aplicarea altor mecanisme de tragere pentru acest tip de contract de credit poate avea drept rezultat aplicarea unei dobânzi anuale efective mai mari;

[…]”

6 Articolul 6 din directiva menționată, intitulat „Cerințe precontractuale de informare pentru anumite contracte de credit sub forma facilității de tip «descoperit de cont» și pentru anumite contracte specifice de credit”, prevede:

„(1) Cu o perioadă rezonabilă de timp înainte ca un consumator să încheie un contract de credit sau să accepte o ofertă referitoare la un contract de credit în înțelesul articolului 2 alineatele (3), (5) sau (6), creditorul și, după caz, intermediarul de credit furnizează consumatorului, pe baza clauzelor și a condițiilor de creditare oferite de către creditor, precum și, dacă este cazul, a preferințelor exprimate și a informațiilor furnizate de către consumator, informațiile necesare care să îi permită consumatorului să compare mai multe oferte pentru a putea lua o decizie informată cu privire la eventuala încheiere a unui contract de credit.

Aceste informații menționează:

[…]

(f) [DAE] prin intermediul unor exemple reprezentative care menționează toate ipotezele folosite pentru calculul ratei respective;

[…]”

7 Articolul 10 din aceeași directivă, intitulat „Informații care trebuie menționate în contractele de credit”, are următorul cuprins:

„(1) Contractele de credit trebuie redactate pe hârtie sau pe un alt suport durabil.

Toate părțile contractante primesc câte un exemplar al contractului de credit. Prezentul articol nu aduce atingere niciunei norme naționale privind valabilitatea încheierii de contracte de credit care respectă legislația comunitară.

(2) Contractul de credit specifică în mod clar și concis:

[…]

(c) durata contractului de credit;

[…]

(g) [DAE] și valoarea totală plătibilă de către consumator, calculate la momentul încheierii contractului de credit; se menționează toate ipotezele folosite pentru calcularea acestei rate;

(h) suma, numărul și frecvența plăților care urmează să fie efectuate de către consumator și, dacă este cazul, ordinea în care plățile vor fi alocate, pentru rambursare, diferitelor solduri restante fixate la rate diferite ale dobânzii aferente creditului;

[…]”

8 Articolul 14 din Directiva 2008/48, intitulat „Dreptul de retragere”, prevede la alineatul (1):

„Consumatorul are la dispoziție un termen de paisprezece zile calendaristice în care se poate retrage din contractul de credit fără a invoca motive.

Acest termen de retragere începe să curgă:

(a) fie în ziua încheierii contractului de credit; fie

(b) în ziua în care consumatorului îi sunt aduse la cunoștință clauzele și condițiile contractuale și informațiile, conform articolului 10, în cazul în care ziua respectivă este ulterioară celei la care se face referire la litera (a) a acestui paragraf.”

9 Potrivit articolului 19 din această directivă, intitulat „Calcularea [DAE]”:

„[…]

(3) Calculul [DAE] se bazează pe ipoteza conform căreia contractul de credit urmează să rămână valabil pe perioada convenită, iar creditorul și consumatorul își vor îndeplini obligațiile în condițiile și în termenele convenite în contractul de credit.

(4) În cazul contractelor de credit care cuprind clauze care permit variații ale ratei dobânzii aferente creditului și, dacă este cazul, ale cheltuielilor incluse în [DAE], dar necuantificabile la momentul calculării, [DAE] se calculează pe baza ipotezei conform căreia rata dobânzii aferente

creditului și celelalte costuri vor rămâne fixe în raport cu nivelul inițial și se vor aplica până la încetarea contractului de credit.

(5) Dacă este necesar, ipotezele suplimentare prevăzute în anexa I pot fi utilizate la calculul [DAE].

În cazul în care ipotezele prevăzute la prezentul articol și în anexa I partea II nu sunt suficiente pentru calcularea [DAE] într-o manieră uniformă sau nu mai sunt adaptate situației comerciale de pe piață, Comisia [Europeană] poate determina ipotezele suplimentare necesare pentru calculul acesteia sau să le modifice pe cele existente. […]”

10 Articolul 22 alineatul (1) din directiva menționată, intitulat „Armonizarea și natura imperativă a prezentei directive”, are următorul cuprins:

„În măsura în care prezenta directivă conține dispoziții armonizate, statele membre nu pot menține sau introduce în legislația lor națională dispoziții diferite față de cele stabilite în prezenta directivă.”

11 Articolul 23 din aceeași directivă, intitulat „Sancțiuni”, prevede:

„Statele membre stabilesc normele de sancționare aplicabile în cazul încălcării dispozițiilor de drept intern adoptate în temeiul prezentei directive și întreprind toate măsurile necesare pentru a asigura că acestea sunt aplicate. Aceste sancțiuni trebuie să fie eficiente, proporționale și cu efect de descurajare.”

12 Anexa I la Directiva 2008/48 enumeră, în partea II literele (a)-(j), ipotezele suplimentare necesare pentru calculul DAE.

Dreptul slovac

13 Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Legea nr. 129/2010 privind creditele de consum și alte credite și împrumuturi acordate consumatorilor și de modificare a anumitor alte legi) din 9 martie 2010, în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumită în continuare „Legea nr. 129/2010”), are ca obiect transpunerea în dreptul slovac a Directivei 2008/48.

14 Potrivit articolului 9 din Legea nr. 129/2010:

„(1) Contractul de credit de consum trebuie să fie încheiat în scris. Toate părțile la contract primesc cel puțin un exemplar pe hârtie sau pe un alt suport durabil, care se află la dispoziția consumatorului.

(2) În plus față de mențiunile generale care figurează în Občiansky zákonník (Codul civil) […], contractul de credit de consum trebuie să cuprindă următoarele elemente:

[…]

(f) durata contractului de credit de consum și data ultimei scadențe a creditului pentru consumatori;

(g) valoarea totală și moneda specifică a creditului pentru consumatori, precum și modalitățile de utilizare a acestuia;

[…]

(i) rata dobânzii creditului pentru consumatori, condițiile de aplicare a acesteia, indicele sau rata dobânzii de referință asociată ratei dobânzii creditului pentru consumatori, precum și perioadele de adaptare a ratei dobânzii creditului pentru consumatori, condițiile și modalitățile acestei adaptări; în cazul în care se aplică rate diferite ale dobânzii creditului pentru consumatori în condiții diferite, aceste informații sunt furnizate cu privire la toate ratele dobânzii creditului pentru consumatori aplicabile;

(j) [DAE] și suma totală pe care consumatorul este ținut să o plătească, calculate pe baza datelor valabile la momentul încheierii contractului de credit pentru consumatori; se menționează toate ipotezele folosite pentru calcularea acestei dobânzi,

(k) suma, numărul și frecvența plăților, precum și dobânzile și costurile suplimentare și, dacă este cazul, ordinea în care plățile vor fi alocate, pentru rambursare, diferitelor solduri restante fixate la rate diferite ale dobânzii aferente creditului pentru consumatori;

[…]

(m) în cazul în care costurile și dobânzile trebuie suportate fără amortizarea capitalului, un extras care indică perioadele și condițiile aplicabile pentru plata dobânzii și a eventualelor costuri recurente și nerecurente asociate;

(n) unde este cazul, costurile de administrare ale unuia sau mai multor conturi care înregistrează atât operațiunile de plată, cât și tragerile din credit, dacă deschiderea unui cont este obligatorie, costurile pentru utilizarea unui mijloc de plată atât pentru operațiuni de plată, cât și pentru trageri din credit, orice alte costuri rezultând din contractul de credit de consum, precum și condițiile în care aceste costuri pot fi modificate;

[…]

(r) valoarea costurilor suportate de consumator pentru actele notariale, dacă acestea sunt cunoscute de către creditor.

[…]”

15 Articolul 11 alineatul 1 din Legea nr. 129/2010 prevede:

„Creditul de consum acordat este considerat scutit de dobânzi și de costuri în cazul în care:

[…]

(b) contractul de credit de consum nu conține informațiile menționate la articolul 9 alineatul 2 literele a)-k), r) și y).”

16 Articolul 122 din Codul civil prevede că termenele trebuie să fie exprimate în special în luni și în ani.

Litigiul principal și întrebările preliminare

17 La 29 octombrie 2014, A. B. și F. B. au încheiat cu Slovenská sporiteľňa contractul în discuție în litigiul principal, al cărui capital le-a fost creditat într-un cont bancar în aceeași zi. Contractul în discuție în litigiul principal a fost încheiat pe durată determinată, reclamanții din litigiul principal angajându-se să ramburseze creditul în cauză în 108 rate lunare de 54,20 de euro. Fiecare rată lunară era scadentă în a douăzecea zi a lunii. Prima scadență era datorată pentru 20 decembrie 2014 și se convenise ca ultima să fie plătită la 20 noiembrie 2023.

18 Contractul în discuție în litigiul principal prevedea o DAE de 17,93 % și o sumă totală de rambursat de 5 858,98 euro. Rubrica acestui contract intitulată „Ipoteze utilizate pentru calcularea DAE” avea următorul cuprins: „Creditul a fost plătit imediat, integral, debitorul își va îndeplini obligațiile în condițiile și în termenele indicate în contractul de credit, rata dobânzii este valabilă până la încetarea raportului de creditare”. Punctul 12 din partea III a contractului menționat stipula: „Contractul se încheie pe durată determinată, până la lichidarea completă a tuturor raporturilor apărute în legătură cu creditul”.

19 Reclamanții din litigiul principal au considerat că această din urmă prevedere era „neclară” și se substituia indicării obligatorii a duratei contractului de credit. În plus, aceștia au arătat că contractul în discuție în litigiul principal nu cuprindea indicarea duratei sale și nici ipoteze utilizate pentru calcularea DAE.

20 Considerând astfel că contractul în discuție în litigiul principal aducea atingere drepturilor lor în calitate de consumatori, reclamanții din litigiul principal au sesizat Okresný súd Prešov (Tribunalul Districtual din Prešov, Slovacia) cu o cerere având ca obiect constatarea nulității clauzelor acestui contract și declararea faptului că creditul era scutit de dobânzi și de costuri.

21 Sesizată cu un apel formulat de reclamanții din litigiul principal împotriva hotărârii acestei instanțe, Krajský súd v Prešove (Curtea Regională din Prešov, Slovacia), care este instanța de trimitere, consideră că datele primei și ultimei rate a creditului nu corespund în mod necesar duratei reale a unui contract. Potrivit instanței de trimitere, ar fi „extrem de problematic” să se stabilească timpul precis pentru prestarea creditului, durata acestuia, precum și data executării efective complete a tuturor obligațiilor din contractul de credit.

22 Totuși, potrivit instanței de trimitere, dispozițiile Directivei 2008/48 și în special articolul 10 alineatul (2) din aceasta impun ca durata contractului de credit să fie specificată în acest contract, simpla posibilitate a consumatorului de a calcula această durată ținând seama de ratele de rambursare a creditului nefiind suficientă în această privință.

23 Pe de altă parte, din moment ce articolul 122 din Codul civil prevede că termenele trebuie să fie exprimate în special în luni și în ani, stabilirea duratei contractului în discuție în litigiul principal ar putea fi considerată explicită și, prin urmare, ca îndeplinind cerința de claritate și de concizie prevăzută de Directiva 2008/48.

24 În ceea ce privește Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273) și Directiva 2005/29 și în pofida faptului că instanța de trimitere nu a adresat o întrebare referitoare la interpretarea acestor directive, instanța menționată, pe de o parte, consideră că este necesar să se țină seama de Directiva 93/13 pentru a interpreta cerința de precizie a clauzelor contractuale, în conformitate cu Directiva 2008/48, și, pe de altă parte, constată că aspectul dacă ipotezele utilizate

pentru calcularea DAE au un caracter esențial prezintă o legătură cu examinarea eventualei existențe a unei practici comerciale înșelătoare. În această privință, s-ar ridica problema dacă perioada ulterioară încheierii furnizării serviciului de credit, care ar putea depăși durata contractului în discuție în litigiul principal, corespunde în speță perioadei care se situează după tranzacția comercială în cauză, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2005/29.

25 În plus, instanța de trimitere ridică problema motivului pentru care Directiva 2008/48 impune nu numai menționarea DAE în contractul de credit, ci și indicarea în acest contract a tuturor ipotezelor folosite pentru calcularea acestei rate, dat fiind că toate ipotezele necesare pentru acest calcul sunt elemente obligatorii ale contractului respectiv care trebuie menționate în mod specific în acesta.

26 Această instanță consideră că cerința, prevăzută de această directivă, de a expune în contractul de credit ipotezele folosite pentru calcularea DAE este justificată de faptul că nu se poate considera că un consumator mediu este în măsură să identifice el însuși toate aceste ipoteze.

27 În aceste condiții, Krajský súd v Prešove (Curtea Regională din Prešov) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 10 alineatul (2) litera (c) din [Directiva 2008/48] trebuie interpretat în sensul că

– menționarea în mod clar și concis a duratei contractului de credit într-o clauză contractuală impune ca durata contractului de credit să fie specificată în mod clar, de exemplu prin indicarea datei încheierii contractului și a sfârșitului duratei acestuia (de la... până la...) sau prin utilizarea unităților de timp calendaristice, cum ar fi, de exemplu, luni sau ani (de exemplu pentru o perioadă de un an); sau

– este suficient ca aceasta să fie făcută în așa fel încât consumatorul să trebuiască să calculeze durata contractului sau să o determine în alt mod pe baza prevederilor contractului, de exemplu pe baza numărului de rate lunare sau a momentului în care împrumutul este rambursat integral?

2) Articolul 10 alineatul (2) litera (c) din [Directiva 2008/48] trebuie interpretat în sensul că indicarea într-un contract de credit a duratei acestui contract corespunde unei perioade definite ca fiind «în timpul [unei tranzacții]» în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva [2005/29]?

3) Sintagmele «în mod clar și concis» și «toate ipotezele folosite pentru calcularea acestei rate» care figurează la articolul 10 alineatul (2) litera (g) din [Directiva 2008/48] trebuie interpretate în sensul că

– ipotezele folosite pentru calcularea [DAE] trebuie să fie menționate în mod expres în contract ca fiind ipoteze folosite pentru calcularea DAE sau că

– consumatorul trebuie să stabilească singur ipotezele folosite pentru calcularea DAE pe baza prevederilor contractuale?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

28 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 10 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că un contract de credit trebuie să menționeze în mod explicit durata acestuia sau dacă este suficient, în raport cu această dispoziție, ca clauzele acestui contract să permită consumatorului să stabilească fără dificultate și cu certitudine această durată.

29 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit dispoziției menționate, contractul de credit specifică în mod clar și concis durata contractului de credit.

30 Astfel cum reiese din articolul 10 alineatul (2) din Directiva 2008/48, interpretat în lumina considerentului (31) al acesteia, cerința de a menționa într-un contract de credit redactat pe hârtie sau pe un alt suport durabil, în mod clar și concis, elementele prevăzute la această dispoziție este necesară pentru a-i permite consumatorului să își cunoască drepturile și obligațiile (Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punctul 31, și Hotărârea din 9 septembrie 2021, Volkswagen Bank și alții, C-33/20, C-155/20 și C-187/20, EU:C:2021:736, punctul 70, precum și jurisprudența citată).

31 Cunoașterea și o bună înțelegere de către consumator a elementelor pe care trebuie să le conțină în mod obligatoriu contractul de credit, conform articolului 10 alineatul (2) din Directiva 2008/48, sunt necesare pentru buna executare a acestui contract (Hotărârea din 9 septembrie 2021, Volkswagen Bank și alții, C-33/20, C-155/20 și C-187/20, EU:C:2021:736, punctul 71, precum și jurisprudența citată).

32 Această cerință contribuie la realizarea obiectivului urmărit de Directiva 2008/48, care constă în a prevedea, în materia creditului pentru consumatori, o armonizare completă și imperativă într-un anumit număr de domenii fundamentale, care este considerată ca fiind necesară pentru a se asigura tuturor consumatorilor din Uniunea Europeană un nivel ridicat și echivalent de protecție a intereselor lor și pentru a facilita apariția unei piețe interne performante a creditului de consum (Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punctul 32, și Hotărârea din 9 septembrie 2021, Volkswagen Bank și alții, C-33/20, C-155/20 și C-187/20, EU:C:2021:736, punctul 72, precum și jurisprudența citată).

33 În plus, Curtea s-a pronunțat într-un mod mai punctual cu privire la domeniul de aplicare al cerinței menționate în ceea ce privește menționarea într-un contract de credit a cuantumului, a numărului și a periodicității plăților care trebuie efectuate de consumator, în conformitate cu articolul 10 alineatul (2) litera (h) din această directivă.

34 În această privință, Curtea a statuat că obiectivul acestei din urmă dispoziții este de a garanta că consumatorul cunoaște data la care fiecare plată care trebuie efectuată este exigibilă. În consecință, atunci când condițiile acestui contract permit consumatorului să identifice fără dificultate și cu certitudine datele acestor plăți, acest obiectiv este îndeplinit (Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punctele 48 și 49).

35 La capătul acestor considerații, Curtea a concluzionat că articolul 10 alineatul (2) litera (h) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că nu este necesar ca contractul de credit să indice fiecare scadență a plăților care urmează să fie efectuate de consumator prin referire la o dată

precisă, în măsura în care condițiile acestui contract îi permit consumatorului respectiv să identifice fără dificultate și cu certitudine datele acestor plăți (Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punctul 50).

36 În prezenta cauză trebuie să se aplice raționamentul urmat în această din urmă hotărâre pentru a interpreta articolul 10 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2008/48.

37 Astfel cum reiese din jurisprudența menționată la punctele 30 și 31 din prezenta hotărâre, cunoașterea de către consumator a momentului la care încetează contractul are o importanță fundamentală pentru exercitarea de către acesta a drepturilor și obligațiilor sale, precum și pentru buna executare a acestui contract.

38 În plus, astfel cum a statuat Curtea, executarea unui contract constituie mecanismul natural de stingere a obligațiilor contractuale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2023, BMW Bank și alții, C-38/21, C-47/21 și C-232/21, EU:C:2023:1014, punctul 279).

39 Or, stingerea obligațiilor contractuale marchează încetarea contractului și determină astfel durata acestuia.

40 Curtea a considerat că, în cazul executării integrale a contractului de credit, obligația de a furniza informații prevăzute la articolul 10 alineatul (2) din Directiva 2008/48 nu mai este în principiu susceptibilă să atingă obiectivul urmărit de această dispoziție, care constă în a permite consumatorului să obțină toate informațiile necesare bunei executări a contractului și în special exercitării drepturilor sale, printre care se numără dreptul său de retragere, astfel încât să îi dea posibilitatea să cunoască întinderea drepturilor și a obligațiilor sale. Rezultă că aceste obligații nu mai prezintă același grad de utilitate odată ce contractul a fost executat integral (Hotărârea din 21 decembrie 2023, BMW Bank și alții, C-38/21, C-47/21 și C-232/21, EU:C:2023:1014, punctul 277).

41 În speță, contractul în discuție în litigiul principal nu specifică în mod expres durata sa, ci indică numărul ratelor lunare care trebuie plătite de reclamanții din litigiul principal, precum și data scadenței primei și a ultimei dintre aceste rate lunare.

42 Având în vedere considerațiile enunțate la punctele 37-40 din prezenta hotărâre, trebuie să se constate că durata unui contract de credit precum contractul în discuție în litigiul principal prezintă o legătură strânsă cu executarea completă a obligațiilor de către fiecare dintre părțile la acest contract și deci, în esență, cu deblocarea capitalului de către creditor și cu rambursarea integrală a creditului de către împrumutat.

43 Prin urmare, indicarea duratei contractului de credit, în conformitate cu articolul 10 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2008/48, nu trebuie efectuată în mod imperativ printr-o indicare formală a datei precise de începere și de încetare a acestui contract în măsura în care clauzele acestuia permit consumatorului să stabilească fără dificultate și cu certitudine această durată.

44 Va reveni instanței de trimitere sarcina de a ține seama de ansamblul clauzelor care figurează în contractul în discuție în litigiul principal, în special de cele care indică numărul de rate lunare care trebuie plătite și data scadenței primei și a ultimei rate lunare prevăzute pentru rambursarea creditului, precum și de eventualele alte clauze care prevăd obligațiile părților pentru a verifica dacă toate aceste clauze permit în speță consumatorului să stabilească fără dificultate și cu certitudine durata acestui contract.

45 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 10 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că un contract de credit nu trebuie în mod imperativ să menționeze explicit durata acestuia în măsura în care clauzele acestui contract permit consumatorului să stabilească fără dificultate și cu certitudine această durată.

Cu privire la a doua întrebare

46 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 10 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că indicarea într-un contract de credit a duratei determină perioada care se situează „în timpul" tranzacției în cauză, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2005/29.

47 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit acestei din urmă dispoziții, Directiva 2005/29 se aplică practicilor comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori definite la articolul 5 „înainte, în timpul și după o tranzacție comercială în legătură cu un produs".

48 Trebuie adăugat că, desigur, Curtea a ținut deja seama de dispozițiile Directivei 2005/29 pentru a interpreta Directiva 2008/48 [a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 iunie 2021, Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, punctele 42-45].

49 În speță, trebuie să se constate însă că, prin acțiunea formulată, reclamanții din litigiul principal urmăresc, în primul rând, să se constate nulitatea clauzelor contractului în discuție în litigiul principal ca urmare a unei încălcări a dispozițiilor Directivei 2008/48 și ale reglementării naționale de transpunere a acestei directive și, în al doilea rând, să se declare că creditul în cauză este scutit de dobânzi și de costuri.

50 Or, simpla indicare într-un contract de credit că durata acestuia se încadrează în perioada care se situează „în timpul" tranzacției în cauză, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2005/29, nu are, *a priori*, nicio incidență asupra interpretării articolului 10 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2008/48.

51 De altfel, decizia de trimitere nu cuprinde nicio indicație care să permită să se determine ipoteza pe care se întemeiază a doua întrebare și nu indică motivele pentru care un răspuns la această întrebare ar fi necesar în speță pentru soluționarea litigiului din cauza principală.

52 În aceste condiții, a doua întrebare are un caracter ipotetic și este, prin urmare, inadmisibilă.

Cu privire la a treia întrebare

53 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 10 alineatul (2) litera (g) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că ipotezele folosite pentru calcularea DAE trebuie menționate în mod explicit într-un contract de credit sau dacă este suficient ca consumatorul să le poată identifica el însuși prin examinarea clauzelor acestui contract.

54 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit acestei dispoziții, contractul de credit specifică, în mod clar și concis, DAE și valoarea totală plătibilă de către consumator, calculate la momentul încheierii contractului de credit, toate ipotezele folosite pentru calculul acestei rate trebuind de asemenea menționate.

55 În ceea ce privește aceste ipoteze, trebuie arătat că articolul 19 din Directiva 2008/48 prevede, în primul rând, la alineatul (3), că calculul DAE se bazează pe ipoteza conform căreia contractul de credit urmează să rămână valabil pe perioada convenită, iar creditorul și consumatorul își vor îndeplini obligațiile în condițiile și în termenele convenite în contractul de credit. În al doilea rând, potrivit alineatului (4) al acestui articol, în cazul contractelor de credit care cuprind clauze care permit variații ale ratei dobânzii aferente creditului și, dacă este cazul, ale cheltuielilor incluse în DAE, dar necuantificabile la momentul calculării, DAE se calculează pe baza ipotezei conform căreia rata dobânzii aferente creditului și celelalte costuri vor rămâne fixe în raport cu nivelul inițial și se vor aplica până la încetarea contractului de credit. În al treilea rând, alineatul (5) al articolului menționat prevede că, dacă este necesar, ipotezele suplimentare prevăzute în anexa I la această directivă pot fi utilizate la calculul DAE. În al patrulea rând, această anexă precizează, în partea II literele (a)-(j), diferitele ipoteze suplimentare necesare pentru calculul DAE.

56 Trebuie adăugat că obligația de a menționa ipotezele utilizate pentru calcularea DAE prin intermediul unui exemplu reprezentativ este prevăzută și la articolul 5 alineatul (1) litera (g) și la articolul 6 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2008/48 ca fiind o cerință în materie de informare precontractuală.

57 Menționarea în stadiul precontractual a diferitelor ipoteze utilizate pentru calculul DAE permite punerea în aplicare a obiectivului menționat la articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2008/48, referitor la informațiile necesare care să îi permită consumatorului să compare mai multe oferte pentru a putea lua o decizie informată cu privire la eventuala încheiere a unui contract de credit, această comparație trebuind să se poată face ținând seama de DAE care corespunde cu diferitele durate ale ofertelor aflate la dispoziția sa (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2020, Soho Group, C-686/19, EU:C:2020:582, punctul 48).

58 În ceea ce privește obligația de a menționa aceste diferite ipoteze în contractul de credit, conform articolului 10 alineatul (2) litera (g) din Directiva 2008/48, reiese din jurisprudența menționată la punctul 30 din prezenta hotărâre că această obligație este destinată să garanteze că consumatorul este în măsură să își cunoască drepturile și obligațiile.

59 Această mențiune trebuie astfel să permită consumatorului să verifice dacă DAE a fost calculată de profesionist în mod corect și, în cazul unui răspuns negativ, să își valorifice drepturile, în special dreptul de retragere prevăzut la articolul 14 din Directiva 2008/48, termenul de exercitare a acestei retrageri fiind prelungit în cazul încălcării cerințelor prevăzute la articolul 10 din această directivă, precum și a celorlalte drepturi prevăzute în reglementarea națională, ca sancțiune adoptată în conformitate cu articolul 23 din directiva menționată.

60 În această privință, Curtea a statuat că prezintă o importanță esențială obligația de a specifica în contractul de credit în special elemente precum DAE, menționată la articolul 10 alineatul (2) litera (g) din Directiva 2008/48 (Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punctul 70).

61 În temeiul acestei jurisprudențe, trebuie să se constate că menționarea într-un contract de credit a ipotezelor utilizate pentru calculul DAE prezintă de asemenea, în special pentru motivele expuse la punctele 58 și 59 din prezenta hotărâre, o importanță esențială pentru consumator.

62 În măsura în care nemenționarea acestor elemente în contractul de credit poate repune în discuție posibilitatea consumatorului de a aprecia întinderea angajamentului său, sancționarea prin decăderea creditorului din dreptul său la dobânzi și la costuri, prevăzută de reglementarea națională, trebuie considerată proporțională în sensul articolului 23 din Directiva 2008/48 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punctul 71).

63 Dat fiind că, astfel cum s-a amintit la punctul 55 din prezenta hotărâre, ipotezele utilizate pentru calculul DAE pot avea un caracter complex, este necesar să fie menționate în mod clar, concis și expres într-un contract de credit, simpla posibilitate a consumatorului de a le identifica prin lectura diferitelor clauze ale acestui contract nefiind suficientă.

64 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că articolul 10 alineatul (2) litera (g) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că ipotezele utilizate pentru calcularea DAE trebuie menționate în mod explicit în contractul de credit și că nu este suficient în această privință ca consumatorul să le poată identifica el însuși prin examinarea clauzelor acestui contract.

Cu privire la cheltuielile de judecată

65 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șaptea) declară:

1) Articolul 10 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2011/90/UE a Comisiei din 14 noiembrie 2011,

trebuie interpretat în sensul că

un contract de credit nu trebuie în mod imperativ să menționeze explicit durata acestuia în măsura în care clauzele acestui contract permit consumatorului să stabilească fără dificultate și cu certitudine această durată.

2) Articolul 10 alineatul (2) litera (g) din Directiva 2008/48, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2011/90,

trebuie interpretat în sensul că

ipotezele utilizate pentru calcularea dobânzii anuale efective (DAE) trebuie menționate în mod explicit în contractul de credit și că nu este suficient în această privință ca consumatorul să le poată identifica el însuși prin examinarea clauzelor acestui contract.

Semnături